

Kodu, kooli ja kogukonna koostööprogramm (Home School Community Liaison, HSCL): lirimaa

TAUST

HSCLi viiakse ellu lirimaa haridusministeeriumi kaasava hariduse tegevuskava DEIS (Delivering Equality of Opportunity in Schools)¹ alusel. Praegu osalevad HSCLis kõik need linna- ja põhikoolid, kokku 528 kooli, kus DEISi kohaldatakse. Haridusministeerium eraldab programmis osalevatele koolidele täiskohaga HSCLi töökohta või moodustavad koolid klasteri, mis jagavad HSCLi töökohta ja teenuseid.

Osaleva kooli (või klasteri) kvalifitseeritud õpetaja määratakse täiskohaga HSCLi koordinaatoriks viieks aastaks. Iga viie aasta järel valitakse sobiva koolipersonali seast uus HSCLi koordinaator. Nii saavad kõik koordinaatoriks sobivad õpetajad avaldada soovi HSCLi koordinaatori tööd teha, et paremini mõista ja vahetult kogeda ebasoodsat olukorda hariduses. Lisaks naaseb HSCLi koordinaator viie aasta möödudes taas klassi ette ning tal on rikkalik kogemus ja teadmised tööst ebasoodsa olukorraga hariduses. Kõige selle eesmärk on parandada ebasoodsas olukorras olevate laste haridustulemusi.

Haridusministeerium katab koolile asendusõpetaja palkamise kulu. HSCLi koordinaatoril on kandev roll kooli DEISi tegevuskava väljatöötamise, elluviimise, hindamise ja läbivaatamise toetamisel, eriti vanemate kaasamise soodustamisel.

Laste ja perede amet Tusla – riigiasutus, mis vastutab laste heaolu ja tulemuste parandamise eest – juhib HSCLi programmi integreeritud teenusepakkumise kaudu

---

¹ DEISi puhul keskendutakse peamiselt ebasoodsas olukorras olevatest kogukondadest pärit eelkooli- ja kooliealiste (3–18aastaste) laste ja noorte hariduslike vajadustega tegelemisele ning prioriteetide seadmisele, kasutades selleks kooli tugiprogrammi, mis hõlmab mitmeid sekkumisi, sisaldades koolisest ja -välist tuge.

Tugi seisneb muu hulgas järgmises: õpetamiseks vajalike täiendavate ressursside eraldamine koolidele, kus on kõige rohkem raskusi; lisaraha kõikidele koolidele, kus DEISi kohaldatakse; arvutus- ja kirjaoskuse omandamise toetamine; õppetöötugi; planeerimise ja kutsealase arengu toetamine; üleminekuprogrammid põhikoolist järgmisse kooliastmesse; programmid, mis parandavad kolmanda taseme hariduse (kõrghariduse) kättesaadavust. Lisaks on kooli tugiprogrammis kaks suuremat algatust, nimelt HSCL ja koolitee lõpunikämimise programm (School Completion Programme, SCP).

hariduslike heaolu teenuste (EWS) raames². Kolm Tusla palgal olevat juhti, kes on lähetatud õpetajad, vastutavad HSCLi programmi juhtimise, arendamise ja suunamise eest kooskõlas haridusministeeriumi strateegiaga. Nad nõustavad, juhendavad ja toetavad koole ning HSCLi koordinaatoreid HSCLi programmi elluviimisel kohalikul ja riiklikul tasandil.

1. Vajadus/kitsaskoht, millega tegeldakse

- Puudumine, osalemine ja klassikursuse kordamine
- Pere tugi haridusküsimustes
- Vanemate võimestamine, et nad saaksid lapsi haridusteel toetada
- Vanemate kaasamine kooli asjakohaste strateegiatega koostamisse
- Kontakt teiste perekonda toetavate teenustega kogukonnas
- Koolijuhi ja õpetajate suhtumise kujundamine seoses koostööga vanemate ja kogukonna teenustega

2. Sekkumise tasand

- HSCL on ennetav ja varase sekkumise mudel, mis on mõeldud lastele, kelle puhul on kõige suurem risk õpingutega mitte toime tulla.

3. Sekkumise intensiivsus

- Õpilastele pakutakse järjepidevat tuge üha kasvava intensiivsusega, lähtudes nende vajadusest: ennetav ja üldine tugi kõigile, sihipärane tugi mõnele ning intensiivne tugi üksikutele õpilastele.

---

² EWS rakendab nii HSCLi kui ka koolitee lõpuniikimise programmi, tagades tõhusa teenusepakumise asjakohase sekkumise kaudu lastele, kellel on probleeme seoses koolist puudumise, koolitöös osalemise ja klassikursuse kordamajäämisega. EWS töötab vahetult haridusministeeriumiga, et toetada ja konsolideerida DEISi alla kuuluvate koolide tööd, kes tagavad laste maksimaalse osalemise haridussüsteemis.

4. Siht- ja vanuserühm

- HSCL on mõeldud õpilastele, kelle puhul on oht, et nad ei saavuta täit potentsiaali haridussüsteemis (põhikoolis ja kõrgemal kooliastmel) keskkonnategurite tõttu, mis mõjutavad negatiivselt õpilase saavutusi ja põhjustavad klassikursuse kordamist.
- HSCLi puhul tegeletakse vahetult lastele oluliste täiskasvanutega, et lapsed saavutaksid paremaid õpitulemusi.

5. HSCLi rakendamise tingimused ja vajalikud sammud

Märkimisväärselt ebasoodsas olukorras olevate piirkondade koolidele eraldatakse DEISi alusel täiendavat tuge, üks niisugune meede on HSCLi koordinaator.

Koolijuht, tugitöötajad ja HSCLi koordinaatorid koostavad abivajavate õpilaste nimekirja, tuginedes tuvastatud riskiteguritele, nagu puudumine, tunnitöös mitteosalemine ja klassikursuse kordamine. HSCLi koordinaatorid töötavad konkreetset vanemate, koolide ja kogukondadega, et laps saaks tuge kooliskäimisel ja õppetöös osalemisel ning saaks kokkuvõttes haridusteed jätkata.

6. Õppija vajadustele sobiva toetuse liigi ja ulatuse väljaselgitamine

Toetamise algatus tuleb kooli juhtkonnalt, õpetajatelt, tugitöötajatelt ja HSCLi koordinaatoritelt. Ka vanemad/hooldajad võivad abi taotleda. HSCLi koordinaatorid töötavad koos vanematega, et selgitada välja toetamise ulatus ja intensiivsus ning võimestada vanemaid olema lapse peamine abistaja õppetöös.

Nad aitavad vanematel välja selgitada ja täita isiklikud, vaba aja veetmise ja õpivajadused, et paraneks vanemate eneseusk ja -kindlus, mis omakorda mõjub hästi lapse õpitulemustele. Vanematega suheldakse, neid toetatakse ja suunatakse, et parandada laste õpitulemusi.

7. HSCLi elluviimise kaasatud sidusrühmad

Meedet viivad ellu HSCLi koordinaatorid, kelle on palganud vastava kooli juhtkond. Neile pakub tuge, nõu ja juhendust

kolm Tusla EWSi juhti ning laste ja perede amet. HSCLi koordinaatoritele pakutakse pidevat kutsealase arendamise võimalust igal aastal või igal teisel aastal. HSCLi koordinaatorid kuuluvad klastritesse, kes kohtuvad regulaarselt ja jagavad kogemusi,

töötavad ühiste eesmärkide nimel ning pakuvad üksteisele kollegiaalset tuge. HSCLi koordinaatoritel on juurdepääs ka EWSi partnerorganisatsioonide ja kooli personali (HEV-spetsialistide, nõustajate jt) toele ja eksperditeadmistele ning välisesteenustele.

8. Üldine vastutus HSCLi elluviimise eest

Kohalikul tasandil vastutab meetme elluviimise ja selle toetamise eest kooli juhtkond. Riiklikul tasandil vastutavad selle rahastamise ja strateegilise suunamise eest Tugla ning haridusministeerium.

9. Takistused seoses HSCLi kasutuselevõtmisega

HSCLi käivitamise alguses tekitasid muutused vastuseisu.

- Koolid olid väga eraldatud ja iseseisvad, koolijuhid/õpetajad ei suhtunud hästi väljawaatesse, et vanemad tulevad kooli/klassi.
- Peredele mõeldud teenuste osutajad ei teinud kogukonnas koostööd.
- Koostööd vanematega ei osatud väärtustada – õpetajad oma ala ekspertidena ei uskunud, et vanematel oleks midagi pakkuda.
- Puudus selge arusaam neist takistustest, millega tõrjutud vanemad kooliga seoses silmitsi seisavad, ning see viis eksiarvamusele, et vanemad ei tunne lapse hariduse vastu huvi.
- Vanematele oli kodukülastus harjumatu ja esialgu oli HSCLi koordinaatoritel raske kodukülastusi teha, sest neisse suhtuti umbusu ja teatud kahtlusega.
- Tõrjutud vanematel oli haridussüsteemiga sageli ebameeldiv kogemus ning seepärast tekitas koolimine neile ebamugavust ja kohal käidi vähe.

10. Takistuste ületamine

- Järjekindlus, korralduslik töö ja suhtlemine olid peamised, mille abil saadi koolide ja vanemate vastumeelsusest jagu.
- Vanematega heade suhete saavutamine oli HSCLi edu pant.
- Aja jooksul suudeti vanemaid kaasata tänu laste parematele õpitulemustele.
- HSCLi raames loodi DEISi koolides vanemate tuba ja vanemate kooliskäimine muutus tavaliseks.
- Koolikogukonna idee hõlmas õpilasi, vanemaid, õpetajaid, erivajadustega õpilaste tugipersonali, HSCLi ja koolitee lõpunikäimise programme jm.

- Koolid tegid rohkem koostööd väliste teenuseosutajatega, Tusla, tervishoiuameti (HSE), justiits- ja võrdsusministeeriumi, vabatahtlike organisatsioonide ning teistega.
- Haridusministeerium andis suure panuse vanemate kaasamise tähtsustamisel DEISI planeerimise ja inspeksiooni nõuete kaudu.

11. HSCLi jälgimine/hindamine

HSCLi koordinaatorid dokumenteerivad oma tööd ise, jälgivad õpilaste tulemusi ning annavad ülevaate koolijuhile ja -juhtkonnale. DEISI regulaarsete inspeksioonide käigus kontrollib haridusministeerium ka HSCLi.

HSCLi koordinaatorid peavad riiklikele juhtidele (Tusla) esitama tulemuslikkuse põhinäitajad (KPId).

12. HSCLi tulemused

HSCLiga tehti algust 1990. aastal katseprojektina ja alates 1993. aastast on see püsivalt kasutusel. Seda jälgitakse endiselt DEISI regulaarsete inspeksioonide raames.

Hariduse Teadusuuringute Keskuse tehtud HSCLi hindamised (saadaval kodulehel www.erc.ie) sisaldavad järgmist:

„Kodu, kooli ja kogukonna koostööprogrammi hindamine – ülevaade haridusministeeriumile“, Peter Archer ja Fionnuala Shortt, Hariduse Teadusuuringute Keskus, 2003

„Kodu, kooli ja kogukonna koostööprogramm – hindamise lõpparuanne“, Hariduse Teadusuuringute Keskus, 1994

DEISI hindavad regulaarselt Hariduse Teadusuuringute Keskus ja ministeeriumi haldusalas olev inspeksioon. Selle teadusuuringu eesmärk on tagada DEISI edukas rakendamine ning edusammude ja tulemuste mõõtmine parimal võimalikul viisil nii kohalikul kui ka riiklikul tasandil.

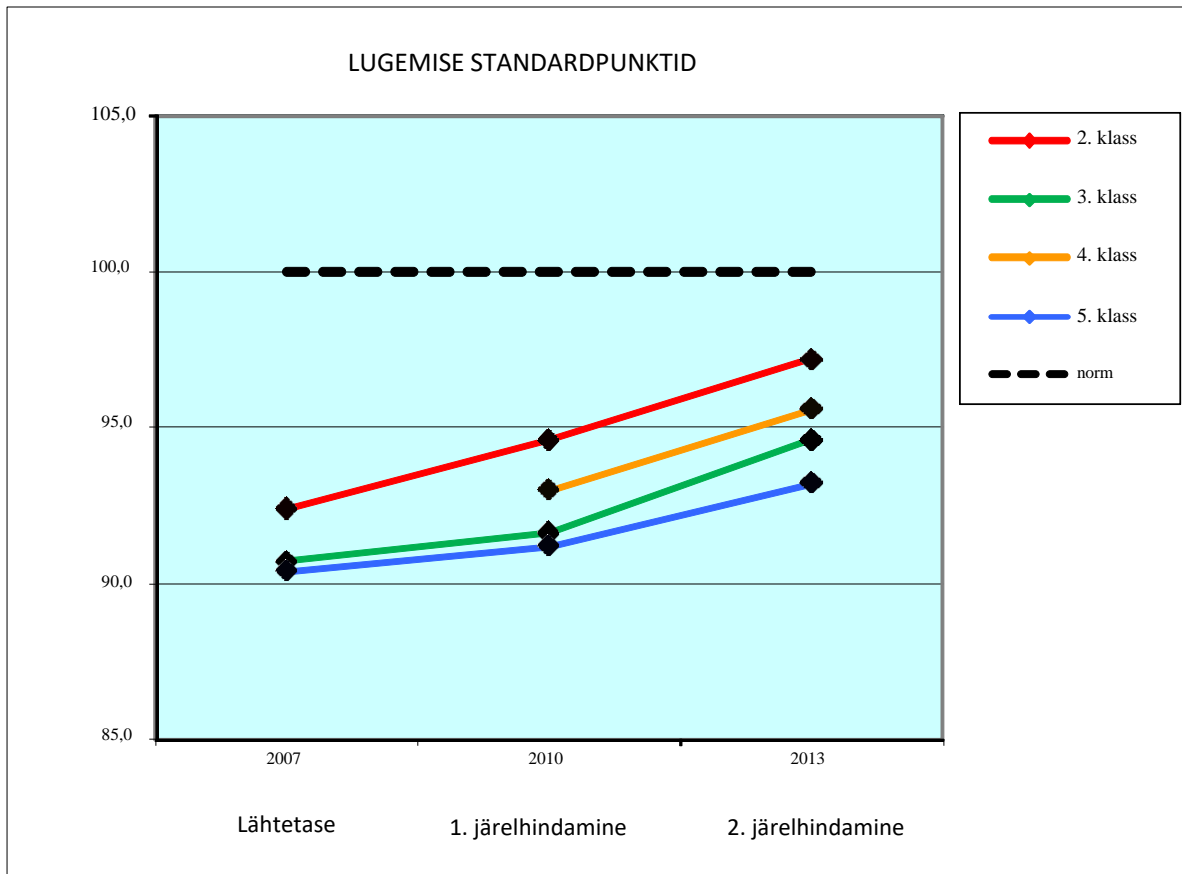
Regulaarne hindamine on DEISI oluline osa ja seepärast mõõdetakse ka tulemuslikkust, milles HSCLil on omakorda põhiosa.

Viimase Hariduse Teadusuuringute Keskuse hindamisaruande kohaselt (detsember 2013) on lugemis- ja arvutamisoskuse tulemused osalevates linnakoolides alates DEISI kasutuselevõttu järjepidevalt ja märkimisväärselt paranenud. See tähendab, et tulemuste erinevus DEISI koolide ja riiklike valimite vahel (eriti nooremates klassides,

nt 2. ja 3. klassis) on märkimisväärselt vähenenud võrreldes lähtetaseme andmetega 2007. aastast.

Joonisel 1 on esitatud standardpunktisumma lugemises 2., 3., 5. ja 6. klassi õpilastel aastatel 2007, 2010 ning 2013.

Joonis 1. Standardpunktisumma lugemises 2., 3., 5. ja 6. klassi õpilastel aastatel 2007, 2010 ning 2013.

* Andmeid ei kogutud 5. klassi õpilaste kohta 2007. a, kuid need lisati 2010. ja 2013. aastal, et luua teine pikaajaline läbilõikeuuring (2010. aasta 2. klass oli 2013. aastal 5. klass).

13. HSCLi rahastamine/vahendid

Haridusministeerium vastutab endiselt 400 HSCLi koordinaatori töökoha võimaldamise ja rahastamise eest 528s DEISi koolis, samuti nende HSCLi riiklike juhtide tööjõukulude eest, kes vastutavad HSCLi programmi juhtimise eest hariduslike heaolu teenuste (EWS) raames.

DEISis osalevad koolid saavad igal aastal haridusministeeriumilt toetust. DEISi toetussumma on kooliti erinev ja oleneb ebasoodsa olukorra proportsioonist

vastavalt kooli positsioonile DEISi süsteemis. Kehtib nõue, et vähemalt 10% DEISi koolidele eraldatud aastatoetusest tuleb suunata HSCLi tegevuste katteks.

14. HSCLi hetkeseis

HSCL jätkub 528s DEISi alla kuuluvas koolis põhikooli ja kõrgemas kooliastmes.

Majandus- ja Sotsiaaluuringute Instituudi (ESRI) hiljuti avaldatud aruanne pealkirjaga „Õppetunnid DEISi hindamisest“, mille tellis haridusministeerium, koondab seni tehtud DEISi hindamiste tulemusi. Konsultatsioonid haridusvaldkonna partneritega ja huvitatud osapooltega aitavad välja töötada asjakohaseid meetmeid, et võidelda ebasoodsa olukorra vastu hariduses. Selle protsessi tulemus moodustab osa ettepanekust, milliseid sekkumisi kasutada lirimaaal tulevikus, et kaotada ebasoodne olukord hariduses.

15. Lisateave (nt veebisait, kontaktandmed jm)

Lisana on kaasas „Teavik kooli ja kogukonna koostööprogrammis osalevatele DEISi kohaldatavatele koolidele“. See sisaldab muu hulgas HSCLi prioriteete, tutvustust ja HSCLi koordinaatorite ametijuhendeid. Samuti leiab lisast koordinaatorite planeerimis- ja aruandlusvormid.

Aruande „Visioonist praktikasse“ on koostanud HSCLi koordinaatorid ning selles tehakse programmist kokkuvõtte, kirjeldatakse eri kaasi ja häid tegevusnäiteid.